

Povečati učinkovitost, ne pa uničevati naravo!

cc.alps: zahteve CIPRE za področje vode

Alpske reke oskrbujejo z vodo 170 milijonov ljudi. Zaradi podnebnih sprememb se bo razpoložljivost vode v Alpah in zunaj njih občutno zmanjšala. Manj padavin, vedno pogostejša sušna obdobja poleti in občutno manj snežnih padavin pozimi so le nekatere od napovedanih posledic. Temu ustrezno se bodo povečevale zahteve po rabi vode kot naravnega vira, vedno večja bo tudi konkurenca med različnimi skupinami uporabnikov.

V Alpah je le še okoli 10 % tekočih voda, ki so ekološko neokrnjene, kar pomeni, da niso onesnažene ali regulirane in da njihove pretočne lastnosti niso spremenjene. Ekološko kakovost vodotokov in njihovih habitatov je zato treba izboljšati in ne še naprej zmanjševati. Ne smemo dopustiti, da se pod krinko varstva podnebja ali prilagajanja podnebnim spremembam zadnje neokrnjene reke regulirajo ali obremenjujejo s prekomernimi odvzemi vode. Okvirna vodna direktiva EU je skupaj z drugimi zakoni, usmerjenimi v ohranjanje narave, kot sta, denimo, habitatna ali ptičja direktiva, dober instrument za skrbno ravnanje z vodo ter za ohranjanje in izboljšanje vodnih ekosistemov.

CIPRA zato zahteva:

(1) Ustavimo norost, ki jo prinaša širjenje izkoriščanja vodne energije!

Več alpskih držav načrtuje širjenje izkoriščanja vodne energije. Z argumentom izstopa iz jedrske energije – in ne politike varčevanja z energijo in energijske učinkovitosti – bo to povzročilo uničenje še zadnjih tekočih vodotokov v Alpah, ki so ohranili sonaravno stanje. Namesto „dokončne pozidave“ v škodo narave se CIPRA zavzema za posodobitev obstoječih vodnih elektrarn, seveda ob istočasnem upoštevanju ekoloških spremljevalnih ukrepov. S tem bo mogoče v krajšem obdobju energijsko učinkovitost povečati za enkrat in pol – obstajajo namreč primeri, ko se je proizvodnja električne energije zaradi posodobitve celo potrojila, ekološke razmere pa so se zaradi sprejetih spremljevalnih ukrepov celo ponovno izboljšale. Pri vseh ukrepih za sanacijo elektrarn je treba preveriti in zagotoviti njihovo sprejemljivost za okolje ali pa jo, če se posegom ni mogoče izogniti, uskladiti z določbami okvirne vodne direktive EU in nacionalne zakonodaje. Zakonske določbe za spodbujanje zelene elektrike je treba spremeniti tako, da bosta podpore v večji meri deležni

povečanje učinkovitosti in optimizacija obstoječih vodnih elektrarn, nikakor pa ne bo podpore deležna gradnja novih elektrarn.

(2) Male elektrarne – velika škoda! Majhno ni vedno tudi lepo.

Razloge za neuskkljenost razcveta malih hidroelektrarn je treba pogosto iskati v vsesplošnem spodbujanju alternativnih energij, ki ni trajnostno usmerjeno. To je povzročilo, da je bila za sorazmerno majhno količino proizvedene energije povzročena ekološka škoda na širšem območju. Delež majhnih hidroelektrarn v strukturi celotne proizvodnje je skromen: 75 % hidroenergetskih objektov daje komajda 4 % količine energije, ki jo v Alpah proizvedejo iz vodne energije. Odobritev gradnje novih malih hidroelektrarn mora biti zato pogojena z upoštevanjem visokih ekoloških standardov, finančne spodbude pa jasno naravnane v trajnostnost in sprejemljivost za naravo.

(3) Voda ni zasebna dobrina!

Voda ni običajno trgovsko blago, temveč je podedovana dobrina, ki jo je treba varovati, braniti in z njo ustrezno ravnati. Lokalno prebivalstvo in prebivalstvo zunaj alpskega prostora, ki je odvisno od alpskih vodnih zalog, ima pravico dostopati do zadostnih količin kakovostne pitne vode. Njihova oskrba z vodo je temeljna naloga javnega sektorja, ki ga privatizacija ne sme ogroziti.

(4) Good governance namesto zaplankane politike!

Upravljanje voda se mora profesionalizirati. Pomembne so potrebe vseh prizadetih, zato suverenost nad vodami ne sme biti prepuščena izključno posameznim nosilcem odločanja, npr. občinam, temveč jo je treba uveljaviti na višji ravni. Sodelovanje na ravni povodij, kot to predvideva okvirna vodna direktiva EU, zagotavlja vključenost vseh deležnikov. Kako se tega lotiti in kako to deluje, so lahko za zgled vodne agencije v Franciji.

(5) Ustavimo nepotrebno porabo in luksuzno rabo vode!

Obstajajo številni potencialni ukrepi za varčnejšo porabo vode: tako lahko kapljično namakanje visokokakovostnih kmetijskih pridelkov, npr. sadje ali vino, ob manjši porabi vode zagotavlja višjo dodano vrednost, kot je ta pri obilnem namakanju žitnih polj. Tudi v gospodinjstvih obstajajo smiselne alternative, npr. raba deževnice za izplakovanje stranišč ali namakanje vrtov. V turizmu mora biti gradnja novih objektov, kot so turistična središča, dovoljena le, ko je dokazano, da zaradi njihovih zahtev po rabi vode ni ogrožena obstoječa

raba vode, in ko je taka gradnja sprejemljiva za okolje. Prilagajanje podnebnim spremembam se tu kaže predvsem v boljši porazdelitvi turističnih dejavnosti na vse letne čase ter v uvajanju za naravo sprejemljivih alternativ smučarskemu turizmu. Nasprotno je treba povečano uporabo snežnih topov – nenehno nameščanje novih sistemov za umetno zasneževanje in istočasno podaljševanje trajanja njihovega obratovanja – spremljati zlasti zaradi nesprejemljive porabe vode in energije v smislu onemogočanja varstva podnebja. CIPRA zato zahteva, da javni sektor finančno ne podpira umetnega zasneževanja.

(6) Strategija za celotno območje Alp!

CIPRA poziva pogodbenice Alpske konvencije, naj poenotijo stališča glede skupne vsealpske strategije za trajnostno ravnanje z vodo in vodnimi habitati. Ta strategija mora vsebovati določbe, da je treba izboljšati učinkovitost obstoječih elektrarn in jih, če bi bilo to potrebno, širiti ob upoštevanju zahtev vodne ekologije, predvideti pa bo morala tudi opustitev gradnje novih akumulacijskih jezer na celotnem alpskem območju in omejitev neusklajenega razcveta malih elektrarn.

Kot temeljno podlago za uresničevanje strategije je treba na celotnem alpskem območju določiti tiste odseke tekočih voda, za katere je značilno dobro ekološko stanje (hidromorfološko in ekološko neokrnjeni hidrološki sistemi) ali ki imajo velike možnosti za oživitve. Treba jih je razglasiti za območja, kjer so prepovedani netrajnostni posegi in vrste rabe, npr. projekti gradnje elektrarn, intenzivna raba poplavnih ravnin itd.

Schaan, december 2011